

МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО
ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ „ПРОГРАМИРАНЕ НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ“

ИЗИСКВАНИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ
по покана за представяне на проектни предложения чрез
процедура за директно предоставяне на безвъзмездна
финансова помощ

Приоритетна ос 3: „Устойчиво развитие на туризма“

Операция 3.1: „Подобряване на туристическите атракции и
свързаната с тях инфраструктура“

Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ:

***BG161PO001/3.1-04/2011 „Реставрация и консервация на
дворец "Евксиноград" и прилежащия му парк"***

Конкретен бенефициент: Министерски съвет

Бюджетна линия: ***BG161PO001/3.1-04/2011***

Краен срок за кандидастване: **01 юни 2011 година**

Код по приоритетна тема:	58
Код по форма на финансиране:	01
Код по териториална спецификация:	01, 02, 04
Код по местонахождение:	BG

София, януари 2011 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ”	6
1.1. Въведение	6
1.2. Институционална рамка за прилагане на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ:	7
1.3. Приоритетна ос 3 „Устойчиво развитие на туризма”	7
1.4. Операция 3.1. „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура”	9
2. СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ «РЕСТАВРАЦИЯ И КОНСЕРВАЦИЯ НА ДВОРЕЦ «ЕВКСИНОГРАД» И ПРИЛЕЖАЩИЯ МУ ПАРК».....	9
2.1 Процедура за изпълнение на схемата за безвъзмездна финансова помощ.....	10
3. ОСНОВНИ ДЕФИНИЦИИ	11
4. ОБЩ РАЗМЕР НА ФИНАНСОВИТЕ СРЕДСТВА ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ	11
5. ПРАВИЛА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ.....	12
5.1. Правила по отношение на проекти, генериращи приходи	12
5.2. Финансов принос на бенефициента	13
5.3. Режим на държавни помощи.....	14
5.4. Допустими дейности, за които може да се кандидатства	14
5.4.1. Продължителност:	14
5.4.2. Териториален обхват	15
5.4.3. Допустими дейности за финансиране по настоящата покана:	15
5.4.4. Недопустими дейности/проекти за финансиране по настоящата схема са:	16
5.4.5. Брой предложения за безвъзмездна финансова помощ на кандидата	16
5.4.6. Степен на готовност/зрялост на проекта	16
5.4.7. Допустими разходи: разходи, които се признават при отпускане на безвъзмездна финансова помощ	19
Допустими разходи за организация и управление:	21
5.4.8. Недопустими разходи	23
6. НАЧИН НА КАНДИДАТСТВАНЕ И ПРОЦЕДУРА НА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	24
6.1. Формуляр за кандидатстване	24
6.2. Списък на документите за кандидатстване при представяне на Формуляра за кандидатстване	25
6.3. Как и къде се изпращат проектните предложения.....	28
6.4. Краен срок за получаване на проектни предложения.....	28
6.5. Допълнителна информация	28
6.6. Оценка на проектното предложение	29
5.7. Процедури по сключване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	34
5.7.1. Уведомяване относно решението на Договарящия орган.....	34
5.7.2. Сключване на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	34
5.8. Общи правила при изпълнението на проекти по договори за безвъзмездна финансова помощ	34
5.8.1. Специални условия, приложими при изпълнението на проекта.....	34
5.8.2 Окончателен размер на безвъзмездната финансова помощ.....	35
5.8.3. Невъзможност да се изпълнят целите на проекта.....	35
5.8.4. Промени в договора и бюджета	36
5.8.5. Плащания	36
5.8.6. Наблюдение на изпълнението на проекта и постигане на заложените резултати.....	37
5.8.7. Отчитане на проекта	37
5.8.8 Публичност.....	37
7. СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА	38

Обяснителни бележки

Анекс	Документ, с който се изменят или допълват условията на сключения вече договор
Безвъзмездна финансова помощ	Без да противоречи на чл. 108 от Регламент (ЕО, Евратом) No 1605/2002г., това са средства, предоставени от ОП "Регионално развитие", включително съответното национално съфинансиране, с цел изпълнението на одобрен проект, насочен към постигане на определени резултати.
Бенефициент на безвъзмездна финансова помощ	Лицата, посочени в чл.2, ал. 4 от Регламент (ЕО) No 1083/2006г. - публичен стопански субект, организация или предприятие, който отговаря за започването или за започването и изпълнението на операциите. В рамките на схемите за помощ по член 87 от Договора за създаване на ЕО бенефициентите са публични предприятия, които изпълняват отделен проект и получават публична помощ.
Възстановим данък добавена стойност	Сумата на платения данък върху добавената стойност, която регистрираното по реда на Закона за данък върху добавената стойност лице има право да приспадне от задълженията си по Закона за данък върху добавената стойност, включително когато, като е имало това право, не го е упражнило по реда на закона.
Договарящ орган	Орган, който провежда процедури за набиране и оценка на проектни предложения и сключва договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.
Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ	Договор, сключен между Ръководителя на Договарящия орган и бенефициент, за предоставяне и разходване на безвъзмездна финансова помощ с цел изпълнение на одобрен проект.
Допустими разходи	Разходите, които могат да бъдат приети като разрешени по един проект по смисъла на ПМС № 62 от 21.03.2007 г. и ПМС № 245 от 09.10.2007 г..
Конкретен бенефициент	Организация, институции, административна структура и друга подобна, индивидуално посочена в оперативната програма като единствен субект, който може да изготви проектно предложение и да получи безвъзмездна помощ за определена дейност.
Критерии за оценка на проектните предложения	Критерии, изготвени и одобрени от Управляващия орган, съобразени с критериите за подбор на проекти на ниво операции, одобрени от Комитета за наблюдение по съответната оперативна програма, създаден с Постановление № 182 на Министерския съвет от 2006 г. за създаване на Комитети за наблюдение на Националната стратегическа референтна рамка и Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, в съответствие с които се извършват оценката и изборът на проекти, които да бъдат съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз.
Недопустими разходи	Разходи, които не могат да бъдат приети като разрешени по проект и не могат да бъдат включени в искане за плащане по смисъла на ПМС № 62 от 21.03.2007 г. и ПМС № 245 от 09.10.2007 г.
Нередност	Всяко нарушение на разпоредба на общностното и/или националното законодателства, произтичащо от действие или бездействие на стопански субект, което има или би имало като последица нанасянето на вреда на общия бюджет на Европейския съюз и/или националния бюджет, като отчете неоправдан разход.
Одитен орган	Структурата, която е функционално независима от Управляващия орган и Сертифициращия орган и е отговорна за проверката на ефективното функциониране на системите за управление и контрол.
Оперативна програма	Документ, представен от държава-членка и одобрен от Комисията, който определя стратегия за развитие съгласно набор от приоритети, които следва да се осъществят с помощта на Структурните фондове и Кохезионния фонд.
Операция	Проект или група от проекти, избрани от Управляващия орган на съответната Оперативна програма или от друго звено под негова

	отговорност, съгласно критерии, определени от Комитета за наблюдение, и изпълняван/и от един или повече бенефициенти, с оглед постигане целите на Приоритетното направление, в рамките на което се изпълнява/т.
Оценителна комисия	Комисия, сформирана от най-малко трима членове с необходимите технически и административни компетенции с цел да се даде мнение за оценка на проектните предложения.
Оценка на административното съответствие	Етап от оценката на проектното предложение, при който се извършва проверка относно формалното представяне на проектното предложение
Оценка на допустимостта	Етап от оценката на проектното предложение, при който оценяването се извършва чрез прилагане на критериите за допустимост на кандидатите и на проектните дейности.
Покана за представяне на проектно предложение	Покана от страна на Управляващия орган, адресирана към конкретен бенефициент, с цел да се представи проектно предложение.
Приоритет	Набор от специфични цели в рамките на една оперативна програма, към които е насочено изпълнението на конкретни мерки.
Проект	Съвкупност от взаимосвързани и взаимодопълващи се дейности с предварително определена цел/и, необходими ресурси и времева рамка за изпълнение, водещи до постигането на конкретни количествено-измерими резултати.
Проекти, генериращи приходи	Всяка дейност, която включва инвестиция в инфраструктура, чието използване подлежи на такси, заплащани директно от ползвателите или всяка дейност, която включва продажбата или отдаването под наем на земя или сгради или всяко друго предоставяне на услуги срещу заплащане (чл. 55 от Регламент 1083/11.07.2006г).
Проектен фиш	Предложение за проект, кандидатстващо за безвъзмездна финансова помощ, включващо формуляр за кандидатстване, бюджет и други придружителни документи. Проектният фиш е неразделна част от рамковата инвестиционна програма на конкретния бенефициент.
Публични органи	Бюджетни предприятия съгласно параграф 1, т.1 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството.
Сертифициращ орган	Структурата, отговорна за сертифициране на разходите по всяка оперативна програма и за подготвяне и изпращане на ЕК на сертифицирана декларация за разходите и искане за плащане по всяка оперативна програма.
Схема за безвъзмездна финансова помощ	Това е общоприетото название на безвъзмездна финансова помощ по оперативна програма. В настоящите насоки безвъзмездна финансова помощ и схема за безвъзмездна финансова помощ се използват като синоними.
Управляващ орган	Структурата, определена да осъществява функцията по управление на оперативната програма и отговорна за нейното ефективно, ефикасно и законосъобразно изпълнение.

Списък на съкращенията

ЕК	Европейска комисия
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУТ	Закон за устройство на територията
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НВМОП	Наредба за възлагане на малки обществени поръчки
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОЛАФ	Европейска служба за борба с измамите.
ОПРР	Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013г.
ПМС	Постановление на Министерски съвет
СМР	Строително-монтажни работи

1. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ”

1.1. Въведение

Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2013 г. (ОПРР) представлява единна оперативна програма за всичките шест района за планиране в България, които са избираеми за финансиране по цел „Сближаване” на политиката за сближаване на Европейския съюз (ЕС). ОПРР е разработена в съответствие с целите на ЕС, определени в Стратегическите насоки за сближаване на Общността за периода 2007-2013 година. Също така, ОПРР е в съответствие с Националната стратегическа референтна рамка на Република България (НСРР) и с Националната програма за реформи. В този по-широк контекст всички действия, предвидени в рамките на ОПРР, ще включват приоритетите на Общността, които подкрепят устойчивото развитие чрез укрепване на растежа, конкурентноспособността и заетостта, социалното включване, както и опазване качеството на околната среда.

ОПРР за периода 2007-2013 г. трябва да изпълни следните средносрочни цели:

Обща цел на програмата

- ☞ Подобряване качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентноспособност и устойчиво развитие.

Специфични цели на програмата

- ☞ Изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо урбанизирани периферни територии, като по този начин се увеличават възможности за просперитет и развитие.
- ☞ Осигуряване на по-добър достъп до пъти, информационни и комуникационни технологии и енергийни мрежи за изостаналите райони.
- ☞ Повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви, диверсифицирани, специфични за региона туристически продукти с по-висока добавена стойност.
- ☞ Мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политики за регионално развитие.

ОПРР поставя стратегически акцент върху ограничен брой въпроси в отговор на потребността от изпълнение на целите на ЕС за постигане на растеж и трудова заетост в светлината на подновената Лисабонска стратегия, чрез използване на инструментите на политиката за сближаване и Стратегическите насоки на Общността за сближаване 2007–2013. Акцентът се поставя върху избрана комбинация от няколко стратегически области, попадащи главно в обхвата на първите основни насоки.

- ☞ *Стратегията на ОПРР е да се повиши конкурентноспособността и привлекателността на регионите и общините и да се намалят различията между и особено в рамките на шестте района за планиране на ниво NUTS II посредством подобряване на индустриалната, жилищната, социалната, екологичната и културна среда на градските райони и достъпността на селските райони по отношение на пътните, информационните и комуникационните, както и енергийните мрежи.*

Стратегията ще бъде изпълнена посредством пет приоритетни оси, както следва:

- Приоритетна ос 1: Устойчиво и интегрирано градско развитие
- Приоритетна ос 2: Регионална и местна достъпност
- Приоритетна ос 3: Устойчиво развитие на туризма
- Приоритетна ос 4: Местно развитие и сътрудничество
- Приоритетна ос 5: Техническа помощ

1.2. Институционална рамка за прилагане на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ:

Управляващ орган на ОПРР е Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие“ в Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Управляващият орган носи отговорност за управлението на ОПРР, съгласно Регламент № 1083/2006 г.

Договарящ орган на ОПРР - Управляващият орган е и Договарящ орган, по смисъла на ПМС № 121/31.05.2007 г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, и по Програма ФАР на Европейския съюз.

Комитет за наблюдение на ОПРР одобрява критериите за избор на операции по ОПРР, осъществява наблюдение, одобрява корективни мерки и други функции, произтичащи от Регламент (ЕС) № 1083/2006 г. и ПМС № 182/21.07.2006 г.

Сертифициращ орган е дирекция „Национален фонд“ в Министерство на финансите. Съгласно чл. 61 от Регламент (ЕС) № 1083/2006 г., Сертифициращият орган е отговорен за сертифициране на разходите, извършени от бенефициентите.

Одитен орган е Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС към Министъра на финансите. Съгласно чл. 62 от Регламент (ЕС) № 1083/2006 г., Одитният орган е отговорен за извършване на одити, за проверка на ефективното функциониране на системата за управление и контрол на оперативната програма.

Централно координационно звено е структурата, която координира и следи изпълнението на целите на НСРР в процеса на усвояване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС в страната. Функциите на структурата се изпълняват от дирекции „Програмиране на средствата от ЕС“, дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ и „Информация и системи за управление на средствата от ЕС“ в Министерския съвет.

1.3. Приоритетна ос 3 „Устойчиво развитие на туризма“

Настоящите насоки за кандидатстване по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ **BG161PO001/3.1-04/2011 „Реставрация и консервация на дворец "Евксиноград" и прилежащия му парк"** са в рамките на приоритетна ос 3 на ОПРР „Устойчиво развитие на туризма“.

Приоритетна ос 3 попада в обхвата на сферата на действие на ЕФРР, посочена в чл. 4, т. 6 и т. 7 от Регламент(ЕО) 1080/2006 г.

Приоритетната ос цели повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви и разнообразни, специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност и увеличаване на приноса на сектора към устойчивото регионално развитие.

Туризмът се счита за един от приоритетните сектори на българската икономика. Неговият потенциал се доказва от приноса му към brutния вътрешен продукт, износа и валутните приходи, както и от създаването на работни места. Анализът на развитието на българския туризъм сочи, че в сравнение с конкурентоспособността, качеството и диверсификацията на услугите на международния пазар, българският туризъм се причислява към средните нива на развитие спрямо страните с развит туристически сектор. Това налага:

- a) целенасочено и контролирано развитие на всички културни, природни, географски, социално-икономически и други ресурси в съответствие с препоръките на световните организации (ООН, Световната организация по туризъм), документите на Европейската комисия и други институции. Това касае опазването на околната среда, опазване и развитие на културното и историческо наследство, традициите, природните ресурси, т.н.;
- b) развитие на националната, регионална и местна инфраструктура, свързана с туризма с цел развитие на разнообразни форми на туризъм – морски, ски,

културен, екологичен, селски, здравен (балнеоложки/спа) туризъм, както и развитие на човешкия ресурс в сферата на туризма;

- с) ефективен маркетинг и реклама на българския туризъм и изградения имидж на страната като дестинация, предлагаща разнообразни и атрактивни туристически продукти в областта на устойчивия туризъм.

Страната разчита и в бъдеще ще продължава да разчита на морския и ски туризъм. Въпреки препоръките и добрите намерения да се диверсифицират традиционните туристически продукти, развитието на такъв вид туризъм (културен, екологичен, лечебен, приключенски и т.н.) е все още ограничено. Много от потенциалните атракции не са разработени по начин, който да оползотворява техния потенциал (да могат да привлекат достатъчно посетители за по-дълъг престой), а свързаната с тях туристическа инфраструктура е незавършена, остаряла, износена или липсваща. Вътрешните части на страната са слабо популярни като туристически дестинации и е необходимо да се създаде положителна представа за тях. Същевременно **развитите региони имат трудности с диверсификацията на продукта, разширяването на пазарните сегменти, осигуряването на по-големи печалби, удължаване на сезона и повишаване степента на заетост на легловата база.** В този смисъл инвестициите например в диверсификация на морския туризъм с културни и спа-атракции и на ски туризма с културни и екологични продукти или развитието на София, Пловдив, Варна като дестинации за градска почивка ще допринесе за **удължаване на активния сезон, увеличаване на заетостта на легловата база, увеличаване на приходите от туризъм** и др.

Новите нетрадиционни туристически продукти (културен, екологичен, здравен, приключенски и т.н.) имат потенциала да се превърне в алтернатива за по-добро използване на местните ресурси на определена територия, което ще добави по-висока стойност, икономически ползи и устойчив подход. Те са необходими както за морски и ски туристически райони, така и за останалите по-слабо развити туристически райони в страната.

Акцентът на приоритетната ос е върху развитието на туристическия продукт по екологично и икономически устойчив начин, основано върху продуктово и пазарно разнообразие и по-пълно и по-равномерно използване на туристическия потенциал. Целта е да се допринесе за икономическото разнообразяване на регионите и да се осигурят възможности за устойчив растеж на регионално и национално ниво.

Допълнително ще бъде подпомогнато подобряването на бизнес средата за туризъм с цел да се предложат инвестиционни решения, които да насърчат туризма и развитието на бизнеса чрез изграждане на туристически атракции, основани на културно-историческото и природно наследство и свързана с тях туристическа инфраструктура, популяризиране и модернизиране на туристическите обекти, разширяване и подобряване маркетинга на туристическите дестинации, увеличаване на пазарната информация в рамките на туристическата индустрия и политика, както и укрепване на партньорството между различните участници.

Без тази подкрепа очакваното ниво на развитие на туризма ще бъде постигнато на много по-късен етап и то не по такъв цялостен и допълващ начин, какъвто е предвиден в настоящата приоритетна ос.

Съществен елемент на приоритетната ос ще бъде максимизирането на въздействието на осъществяваните дейности чрез приоритетно подпомагане на по-големи проекти, които имат значителен принос за конкурентоспособността и генерирането на приход за регионите. Новите туристически продукти трябва да бъдат развити въз основа на съществуващи ресурси, като се вземе по внимание **значимостта на обекта, неговата уникалност и атрактивност на туристическия пазар** като водещи принципи в териториален аспект.

Приоритетната ос отговаря на целите на НСРР, която акцентира върху богатото и разнообразно природно и културно наследство, отчита приноса на туризма за

националния растеж и го възприема като основен елемент на местния потенциал и един от двигателите на регионалното и местно развитие. Така НСРР призовава към укрепване на регионалното измерение на продукта, поставяйки ударението върху ролята му за икономическата диверсификация, както и за опазване и използване на природното и културното наследство.

Всички документи, свързани с политиката по туризъм, включително Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма 2009-2013, предвиждат развитие на устойчив туризъм като национален приоритет, както и диверсификация на продуктите и подобряване на маркетинга на дестинациите.

ОПРР кореспондира на стратегическите цели, които допринасят за изпълнението на основната цел на Стратегията за устойчиво развитие на туризма, а именно: позициониране на България като дестинация от по-висок клас на пазара на туристически услуги по отношение на качество и добавена стойност; подобряване на инфраструктурата на национално, регионално и местно ниво; унифицирано прилагане на националните стандарти и добри практики и въвеждане на иновации във връзка с продукти, технологии и човешки ресурси в туристическия сектор в България; опазване и подобряване на качеството на туристическите ресурси.

1.4. Операция 3.1. „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура”

Основна цел на операцията е развитие на интегрирани и специфични туристически продукти на базата на конкурентни и търсени атракции, който допринасят за диверсификацията и териториалното разпространение на туризма.

Операцията се фокусира върху развитието на туристически атракции. Тя е насочена към преодоляване на несъответствието между богатия и разнообразен ресурсен потенциал и липсата на развити атракции, адаптирани към съвременните пазарни изисквания и интегрирани по начин, който да осигурява значителното им търсене и да гарантира икономическата им жизнеспособност.

Операцията цели подобряване, обновяване и разширяване на обекти на природното и културно наследство и/или групи от такива обекти и свързаната с тях публична инфраструктура, насърчавайки по този начин развитието най-вече на специализирани продукти като културен, екологичен, здравен (балнеоложки/спа) туризъм и/или разнообразяване на предлагането на традиционния масов туризъм.

Основен акцент на операцията е приоритетна подкрепа за **по-големи по мащаб проекти, т.е. проекти, които насърчават развитието на стратегически разположени туристически продукти с широко въздействие**, основани на природното и културно-историческо наследство или на групи от по-малки туристически обекти.

Операцията ще подпомага проекти, основани на действителен маркетинг, които могат да докажат, че са в състояние да привлекат нови, особено чуждестранни туристи и да допринесат за нарастване на приходите от туризъм.

Операцията ще се фокусира върху туристически атракции, в смисъл на туристически обекти, които представляват комплексен туристически продукт или преживяване.

2. СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ «РЕСТАВРАЦИЯ И КОНСЕРВАЦИЯ НА ДВОРЕЦ «ЕВКСИНОГРАД» И ПРИЛЕЖАЩИЯ МУ ПАРК»

Основната цел на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е **да подкрепи развитието на конкурентноспособна туристическа атракция, която допринася за развитието на устойчив културен туризъм, разнообразяване на туристическото предлагане и увеличаване на ползите от туризма.**

Конкретни цели:

- Да се развие конкурентноспособна туристическа атракция, способна да привлече значителен брой посетители;
- Да се подкрепи туристическа локализация, притежаваща значителен туристически потенциал.

Предложеният проект трябва да допринася за:

- разнообразяване на туристическото предлагане чрез развитие и укрепване на културен туризъм;
- икономическа диверсификация на съответната територия/ регион;
- насърчаване на предлагането извън сезона, намаляване на сезонността и увеличаване на заетостта на легловата база в съответната територия/ регион;
- опазването на природното и културното наследство в контекста на устойчивото развитие.

Постигането на целта ще се основава на следните обективно измерими индикатори:

Индикатори за въздействие:

- Заетост на легловата база;
- Брой нощувки в съответната територия.

Индикатори за резултат:

- Нарастване на броя посетители на подкрепената атракция;
- Удовлетвореност (висока и много висока) на посетителите от атракцията.

Индикатори за продукт:

- Брой обучен персонал на подкрепената атракция;
- Брой създадени работни места в подкрепената туристическа атракция:
  - Работни места създадени във връзка с изпълнението на проекта;
  - Работни места създадени като резултат от проекта (които ще бъдат осигурени и след приключването на финансовата подкрепа по ОПРР).

2.1 Процедура за изпълнение на схемата за безвъзмездна финансова помощ

Процедурата за изпълнение на настоящата схема е **процедура за директно предоставяне** на безвъзмездна финансова помощ в съответствие с чл.6 (1), т. 2 на ПМС №121/ 31.05.2007 г. за определяне на реда за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС.

Съгласно чл. 34, ал. 1 от ПМС No.121/31.05.2007 г. процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е тази, при която проектно предложение може да подаде само кандидат, който изрично е посочен в съответната оперативна програма като конкретен бенефициент на помощта.

Конкретният бенефициент по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е **Министерски съвет**.

Процедурата за директно предоставяне се извършва на етапи, съгласно чл. 34, ал. 2 от ПМС № 121/31.05.2007г. и Вътрешните правила за провеждане на процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на конкретен бенефициент по ОПРР 2007-2013 г., съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие на ЕС.

3. ОСНОВНИ ДЕФИНИЦИИ

За целите на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са въведени следните дефиниции:

- **"Строителни и монтажни"** са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват.
- **"Строежи"** са надземни, полуподземни, подземни и подводни сгради, постройки, пристройки, надстройки, огради, мрежи и съоръжения на техническата инфраструктура, благоустройствени и спортни съоръжения, както и техните основни ремонти, реконструкции и преустройства със и без промяна на предназначението.
- **"Обновяване"** е обновяване на сградите, при което съотношението, изразено в стойностен или количествен показател, между обновяването и повърхността на сградните ограждащи конструкции и елементи и/или сградните енергийни инсталации (отоплителни, вентилационни, климатизационни и др.) е повече от 25 на сто, както и в случаите, в които повече от 25 на сто от сградната ограждаща конструкция подлежи на обновяване (в общата стойност не се включва цената на земята).
- **"Реконструкция"** на строеж е възстановяване, замяна на конструктивни елементи, основни части, съоръжения или инсталации и изпълнението на нови такива, с които се увеличава носимоспособността, устойчивостта и трайността на строежите.
- **"Основен ремонт"** на строеж е частично възстановяване и/или частична замяна на конструктивни елементи, основни части, съоръжения или инсталации на строежа, както и строително-монтажните работи, с които първоначално вложени, но износени материали, конструкции и конструктивни елементи се заменят с други видове или се извършват нови видове работи, с които се възстановява експлоатационната им годност, подобрява се или се удължава срокът на тяхната експлоатация.

4. ОБЩ РАЗМЕР НА ФИНАНСОВИТЕ СРЕДСТВА ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ

Общият размер на средствата по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е както следва:

Бюджетна линия	Размер на БФП (100%)	Съфинансиране от ЕФРР (85%)	Финансиране от националния бюджет (15%)
BG161PO001/3.1-04/2011	9 779 150,00 лв. 5 000 000 евро	8 312 277,50 лв. 4 250 000 евро	14 66 872,50 лв. 750 000 евро

 Управляващият орган си запазва правото да не предостави изцяло горепосочената сума, в случай че предвидените за изпълнение дейности изискват по-малък финансов ресурс или представеното проектно предложение не отговаря на изискванията.

С безвъзмездната финансова помощ по схемата се финансират само допустими разходи до размера на финансовия дефицит по проекта, изчислен във финансовия анализ.

Размер на безвъзмездната финансова помощ по проекта към настоящата схема:

- минимална сума на безвъзмездната финансова помощ: **НП**
- максимална сума на безвъзмездната финансова помощ: **9 779 150 лв.**

Оценителната комисия си запазва правото да препоръча намаляване размера на исканата безвъзмездна помощ по проекта, ако разходите са неоснователни или се считат за прекомерни.

ВАЖНО!!!

По настоящата покана за представяне на средносрочна рамкова инвестиционна програма и проектни фишове **не се изисква съфинансиране от конкретния бенефициент.**

5. ПРАВИЛА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ ПО НАСТОЯЩАТА СХЕМА ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА БЕЗВЪЗМЕЗДНА ФИНАНСОВА ПОМОЩ

Тези насоки установяват правилата за представяне, оценка и изпълнение на проект съгласно процедурата на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в съответствие с чл. 6 ал. 1, т. 2 и чл. 34 на ПМС № 121/ 31.05.2007 г. и Вътрешните правила на Управляващия орган за провеждане на процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на конкретен бенефициент по ОПРР.

Кандидатстването по настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ се осъществява посредством проектно предложение.

ВАЖНО!

Изпълнители от страна на конкретния бенефициент:

Конкретният бенефициент на безвъзмездна финансова помощ може да възложи изпълнението на дейностите по проекта на изпълнители. Изпълнителите от страна на конкретния бенефициент не са партньори по проекта и изборът им следва да се осъществи съгласно Закона за обществените поръчки и съответните подзаконови нормативни актове.

Договарящият орган ще осъществява текущ и последващ контрол за спазване от страна на конкретния бенефициент на процедурите за определяне на изпълнители. При представяне на искане от страна на конкретния бенефициент за плащане, Договарящият орган ще извършва проверка на процедурите за определяне на изпълнители с оглед признаване на разходите за съответната дейност, възложена на изпълнители.

ВАЖНО!

По настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ **не се допуска участието на партньори.**

5.1. Правила по отношение на проекти, генериращи приходи

За „проекти генериращи приходи“ по смисъла на чл. 55 от Регламент на Съвета (ЕО) № 1083/2006 г. относно определянето на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999, **стойността на допустимите разходи не следва да надвишава разликата между текущата стойност на инвестиционните разходи и текущата стойност на нетните приходи от инвестицията за период от 15 години.**

Текущата стойност на инвестиционните разходи и текущата стойност на нетните приходи от инвестицията се определят като част от финансовия анализ/анализа „разходи-ползи“ за всеки конкретен проект. За нуждите на изчисляването на генерирането или негенерирането на прихода, разходите за подготовка на инвестиционния проект се считат за част от инвестиционните разходи.

Когато не е възможно да се оценят предварително приходите, приходите, генерирани в рамките на 5 години от приключването на проекта, се приспадат от разходите за проекта,

които са декларирани към Европейската комисия и следва да се възстановят от Бенефициента.

Имайки предвид, че крайната цел на финансовия анализ е 1) да заключи дали даден проект генерира приходи и 2) да определи размера на тези приходи, бенефициентът следва да използва „Ръководство за анализ разходи-ползи на инвестиционните проекти“ на ЕК от 16.06.2008 г. („Guide to cost-benefit analysis of investment projects“) в частта му „Финансов анализ“, публикуван на интернет страница: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_en.htm.

Основна цел на финансовия анализ е:

- 1) да докаже дали даден проект се нуждае от безвъзмездно финансиране (т.е. да оцени дали е печеливш от финансова гледна точка (*financial profitability*))
- 2) при наличие на такава нужда – да изчисли и да докаже размера на необходимото безвъзмездно финансиране и
- 3) да провери финансовата устойчивост (*financial sustainability*) на проекта.

Параметрите, които трябва да бъдат изчислени при изготвянето на финансовия анализ са:

- финансова нетна настояща стойност на инвестиционните разходи (ФННС/ИР (*financial net value of investment costs – FNP/IC*)) и финансова нетна настояща стойност на капитала ФННС/К (*financial net present value of the capital – FNPV/IC*);
- финансова норма на възвращаемост на инвестиционните разходи (ФВНВ/ИР (*financial internal rate of return of investment costs – FIRR/IC*)) и финансова вътрешна норма на възвращаемост на капитала ФВНВ/К (*financial internal rate of return of the capital – FIRR/C*);
- финансовия дефицит (*funding gap rate*);
- „сумата по решението“ (*decision amount*) и
- размера на безвъзмездната финансова помощ (*EU grant rate*).

Финансовият анализ следва да се изготви като се използва метода на дисконтираните парични потоци (*discounted cash flows*).

ВАЖНО!

Проектното предложение по настоящата схема има потенциал за генериране на приходи и трябва задължително да съдържа финансов анализ.

5.2. Финансов принос на бенефициента

Бенефициентът следва да покрие всички разходи по проекта извън размера на финансовия дефицит (но не повече от размера на безвъзмездната финансова помощ по схемата), резултат от Анализа на разходите и ползите по проекта.

Собственият принос от кандидата може да бъде осигурен за целия период на изпълнение на проекта от различни източници, собствени приходи на общината, заем от банка или друга финансова институция и други. Размерът и източниците на финансиране на собственото участие на бенефициента, следва да бъдат отразени във финансовия анализ, изготвен за проекта.

ВАЖНО!!!

БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ ПО СХЕМАТА Е ДО РАЗМЕРА НА ФИНАНСОВИЯ ДЕФИЦИТ (СУМАТА ПО РЕШЕНИЕТО¹) СЪГЛАСНО ПРЕДСТАВЕНИЯ ФИНАНСОВ АНАЛИЗ, НО НЕ ПОВЕЧЕ ОТ 9 779 150 ЛВ. (5 000 000 ЕВРО). В ТОЗИ СЛУЧАЙ БЕНЕФИЦИЕНТЪТ СЛЕДВА ДА ОСИГУРИ СОБСТВЕН ПРИНОС В РАЗМЕР НА РАЗЛИКАТА МЕЖДУ ОБЩАТА СТОЙНОСТ НА ПРОЕКТА И РАЗМЕРА НА БЕЗВЪЗМЕЗДНАТА ФИНАНСОВА ПОМОЩ ПО ОПРР .

5.3. Режим на държавни помощи

Съществува **обща забрана за предоставянето на държавни помощи²**.

Държавна помощ е всяка помощ, предоставена от държавата или общината или за сметка на държавни или общински ресурси, пряко или чрез други лица, под каквато и да е форма, която нарушава или застрашава да наруши свободната конкуренция чрез поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия, производството или търговията на определени стоки, или предоставянето на определени услуги, доколкото се засяга търговията между държавите-членки на ЕС³.

«Предприятие» по смисъла на чл. 87 от Договора за създаване на Европейската общност (ДЕО) е всяка структура, ангажирана със стопанска дейност, независимо от правния й статут и начина ѝ на финансиране⁴.

Конкретен бенефициент по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ е **Министерски съвет**, който е централен колегиален орган на изпълнителната власт и в това си качество не се явява предприятие по смисъла на чл. 87 от Договора за създаване на Европейската общност. Следователно ще се осъществява трансфер на държавен ресурс към публичен орган. Ще се финансират дейности, свързани с подобряване, обновяване и модернизирание на публична инфраструктура. В този смисъл предоставянето на безвъзмездна финансова помощ по настоящата схема не се явява държавна помощ.

5.4. Допустими дейности, за които може да се кандидатства

5.4.1. Продължителност:

Планираната продължителност на проекта **не може да надвишава 24 месеца.**

ВАЖНО!!!

Кандидатът трябва да има предвид и да включи в продължителността на проекта необходимото време за подготовка, съгласуване и провеждане на процедури като: провеждане на обществени поръчки за строителство, услуги и/или доставки, извършване на строителството, отчетност и одит и окончателно разплащане към изпълнителите и др.

¹ Съгласно Указанията за преки, генериращи приходи (Приложение й).

² Чл.87, пар.1 от Договора за създаване на Европейската общност (ДЕО). За повече информация виж http://www.stateaid-bg.com/finance/opencms/finance/eu_normi/index.html

³ Виж чл.87, пар.2 и 3 от ДЕО, както и вторичното законодателство.

⁴ Решение на Съда на ЕО от 23 април 1991 г., Klaus Hofner и Fritz Elser срещу Macrotron GmbH. Дело C-41/90 http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61990J0041, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61990J0041:BG:NOT>
Решение на Съда на ЕО, дело C-222/04 Cassa di Risparmio di Firenze <http://curia.europa.eu/juris/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Rechercher&alldocs=alldocs&docj+docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=C-222/04&datefs=&nomusueildomaine=&mots=&resmax=100>

5.4.2. Териториален обхват

Интервенциите по настоящата схема се осъществяват на територията на Република България, в рамките на **община Варна**.

5.4.3. Допустими дейности за финансиране по настоящата покана:

1. **Развитие на културни и исторически атракции** – строителство, реставрация, консервация, експониране, опазване, оборудване, въвеждане на техники и програми за интерпретация и анимация и др.
2. **Подобряване на съпътстващата туристическа инфраструктура**, необходима за нуждите на туристическите атракции (туристически пътеки и пътеки на здравето, маршрути за катерене, езда и колоездене, указателни табели, посетителски информационни центрове, места за пикник, детски площадки и съоразения за отдых, негенериращи печалба, паркинги, тротоари, зелени площи, обществени тоалетни, осветление, малки съоразения за събиране отпадъци, съоразения за подобряване достъпа на лица с увреждания и за улеснение на възрастни посетители);
3. **Изграждане на допълваща дребномащабна техническа инфраструктура** в района на атракциите (път за достъп, комунални услуги и удобства за посетителите, осигуряваща интегрирано развитие на туристическите продукти);
4. **Допълващи дребномащабни неинфраструктурни дейности**, имащи пряко отношение към подкрепяните недвижими културни ценности (организиране на събития в района на атракцията, маркетингови и рекламни дейности);
5. **Съпътстващо обучение на персонала**, работещ в подкрепяните атракции;

Проектното предложение следва да включва **комбинация от поне две от гореизброените 5 групи дейности**, които са допълващи се и логично групирани с цел развитие на комплексен туристически продукт. В допълнение, при разработването на проектното предложение кандидатът **задължително** трябва да предвиди дейности за:

- **Одит на проекта** – одитът на проекта трябва да бъде извършен от регистриран одитор, член на Института на дипломираните експерт-счетоводители или от фирма за одит, като докладът за одит трябва да бъде приложен към окончателния финансов отчет на проекта;
- **Дейности за осигуряване на публичност и информираност** – съгласно чл. 6 от Общи условия към финансираните по Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г. договори за безвъзмездна финансова помощ и Насоките за осъществяване на мерките за информация и публичност, изготвени от Управляващия орган (Приложение 3 към настоящите насоки). С оглед осигуряване на публичността и информирането на обществеността относно финансовия принос на ЕС за реализацията на проекта е необходимо проектното предложение да предвижда пресконференция/ конференция/ кръгла маса по повод стартирането на проекта, както и подобно събитие при приключване на проекта за оповестяване резултатите от реализацията му.

Атракцията, включена в проектното предложение по настоящата схема, следва да има **статут на недвижима културна ценност** съгласно Закона за културното наследство и да бъде включена в Националния регистър на недвижимите културни ценности на Националния институт за недвижимо културно наследство.

Атракцията, включена в проектното предложение следва да бъде **отворена за целогодишен достъп на туристи** за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта.

Проектно предложение трябва да включва **задължително създаването на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания**.

Подкрепяните инфраструктурни обекти (туристическа и дребномащабна техническа инфраструктура) трябва да допринасят за подобряване функционирането на атракцията, повишаване на нейната привлекателност и конкурентоспособност.

Отделни инфраструктурни обекти, които не са пряко свързани със самата атракция, няма да бъдат подкрепяни.

Проектното предложение следва да демонстрира значителен принос за повишаване на конкурентоспособността на района и нарастването на ползите от туризма.

Проектното предложение трябва да доказва приноса си за опазване и подобряване на околната среда. Където е приложимо, ще се насърчава внедряването на мерки за енергийна ефективност.

Предложените дейности в проектното предложение следва да се вписват в рамката на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България за периода 2009 – 2013 г., Концепцията за развитието на българската култура и Стратегическия план за развитие на културния туризъм в България, 2009 г.

5.4.4. Недопустими дейности/проекти за финансиране по настоящата схема са:

- Дейности на територията на община извън обхвата на схемата съгласно т. 4.3.2.2.;
- Дейности/интервенции върху атракции частна собственост;
- Дейности, свързани с политически партии;
- Благотворителни дарения;
- Интервенции върху движими културни ценности (обновяване, реставрация и др.);
- Извършване на археологически разкопки
- Дейности (разходи за дейности), финансирани от националния бюджет, програми на Общността или други донорски програми.

ВАЖНО!

В случай че кандидатът е подпомаган по други европейски програми и други донори, както и по национални програми с публично финансиране, то същият може да кандидатства по настоящата схема за безвъзмездна помощ единствено за други, нефинансирани по тези програми, дейности.

5.4.5. Брой предложения за безвъзмездна финансова помощ на кандидата

Кандидатът следва да представи само **едно проектно предложение** по схемата, което предлага комплексен туристически продукт, притежаващ потенциал за постигане на целите на схемата.

5.4.6. Степен на готовност/зрялост на проекта

Кандидатът задължително представят към Формуляра за кандидатстване **техническа документация в един екземпляр**, включваща:

- **1 Копие на Технически или работен проект** съгласно Закона за устройство на територията, Наредба №4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти и Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за преструктуриране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хора с увреждания, придружен **от подробни количествени сметки на проектантите по всички части**. Техническият/ работният проект следва да бъде надлежно съгласуван с всички съгласувателни органи и одобрен от главния архитект на Общината, съгласно изискванията на ЗУТ.

Съгласно чл. 141, ал. 7 от ЗУТ **инвестиционният проект за недвижими културни ценности** и за строежи в техните граници и охранителните им зони **подлежи на задължително съгласуване с Националния институт за недвижимо културно наследство.**

- **Анализи по ресурси на единичните цени на СМР**, включени в количествено-стойностната сметка (КСС), съгласно Приложение Б2. Единичните цени на СМР, с които е остойностена КСС, трябва да съответстват на пазарните. Не се допуска в КСС да се прилагат цени по уедрени показатели или да се използват единични цени на СМР, без за тях да са приложени анализи по ресурси. Данните в анализите по ресурси на единичните цени на СМР служат за целите на извършване на оценка на проектното предложение и не обвързват кандидата на последващ етап при избора на изпълнител.
- **Остойностени технически спецификации** (съгласно Приложение Б3) за оборудването/съоръженията/обзавеждането, които следва да бъдат закупени със средства по проекта, когато това е приложимо;
- **Оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите**, изготвена като комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант /независим строителен надзор/ за строежи 1-ва и 2-ра категория или Решение на експертния съвет на одобряващата администрация за строежи 3-та, 4-та и 5-та категория, съгласно чл.142, ал.6 от ЗУТ;
- **Разрешение за строеж съгласно чл.148-156 от ЗУТ;**

За инвестиционното предложение, план, програма или проект, кандидатът следва сам да провери **при съответната компетентна институция - МОСВ или РИОСВ** дали следва да бъдат проведени разрешителните и/или съгласувателните процедури по Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за защитените територии (ЗЗТ). Когато е приложимо се представят:

- **Положително решение по ОВОС** (включително и нетехническо резюме на доклада за ОВОС за съответното инвестиционно предложение и информация относно проведените консултации с компетентните органи по околната среда, засегнатата общественост и, ако случаят е такъв, с други държави-членки) **или решение за преценяване необходимостта от ОВОС или положително становище по Екологична оценка или преценка за необходимостта от Екологична оценка** по реда на глава 6 от ЗООС.
- **Положително решение по оценка за Съвместимост (ОС)** по реда на глава 2-ра от Наредбата по чл. 31а от ЗБР.
- **Писмено становище от съответната РИОСВ/МОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по ОВОС** по реда на ЗООС и/или съответно на процедура по ОС по реда на чл.31 от ЗБР.
- **Писмено съгласие на МОСВ/РИОСВ по чл.13, ал.2 от ЗЗТ** във връзка със строителството на нови обекти, разширението, преустройството и промяната на предназначението на съществуващи обекти, за които не се изисква оценка на въздействието на околната среда (ако е приложимо).
- **Съгласувателно становище от РИОСВ по §7 от ПЗР на ЗЗТ** относно дейностите, които са планирани за извършване в защитените територии, ако липсва план за управление или те не са предвидени в плановете и проектите по глава четвърта, независимо от разрешенията, които се изискват по други закони (ако е приложимо).

По отношение на **собствеността** на обектите на интервенция по проектното предложение кандидатът следва да има предвид описаните по-долу изисквания:

Недвижимата културна ценност (туристическата атракция), обект на интервенция по настоящата схема, трябва да бъде **държавна собственост в управление на Министерски съвет.**

В случай, че проектът предвижда допълващи инфраструктурни дейности върху терени (земеделски земи, гори), които са **публична собственост**, различна от тази на кандидата, то кандидатът следва да осигури разрешение за ползване/преминаване, издадено от съответния компетентен орган по местоположение на терена, за периода на изпълнение на проекта и 5 години след неговото приключване.

В случай, че проектът предвижда допълващи инфраструктурни дейности върху терени (земеделски земи, гори), които са **частна собственост**, то кандидатът следва да представи нотариален акт (или друг приложим документ) за собствеността върху имотите частна собственост и нотариално заверено съгласие на собствениците на всички недвижими имоти, с което да се декларира, че са съгласни: 1) да бъдат изградени съоръжения, намиращи се в техните имоти на територията на природната и/или културно-историческата атракция; 2) да разрешат право на ползване/преминаване през имотите си за периода на изпълнение на проекта и 5 години след неговото приключване

В случай, че част от инфраструктурата в/до недвижимата културна ценност е **общинска собственост**, то кандидатът следва да представи Решение на Общинския съвет, с което се декларира подкрепа за предвидените интервенции и запазване на предназначението на обекта/терена/инфраструктурата за период не по-малък от 5 години след приключване на проекта.

В случай, че част от инфраструктурата в/до недвижимата културна ценност е **държавна собственост в управление на публичен орган, различен от Министерски съвет**, то кандидатът следва да представи писмо за подкрепа от собственика по отношение на предвидените интервенции и нотариално заверено копие на сключено споразумение между конкретния бенефициент и собственика, в което собственикът декларира своето съгласие за извършване на предвидените по проекта дейности и се уреждат правата и задълженията на двете страни по отношение на експлоатацията и поддръжката на съответната инфраструктура/ атракция, включена в проектното предложение.

При условие, че част от дейностите по проекта са свързани с интервенции върху земя или друг недвижим имот - частна собственост и без извършването на тези дейности не би било възможно постигането на целите на проекта, то конкретният бенефициент може да извърши покупката на земя или застроен недвижим имот при спазване на условията на чл.7 от ПМС 245/09.10.07 или да предприеме процедура за учредяване в негова полза на ограничено вещно право и представи документ, учредяващ право на строеж или съответните сервитутни права.

ВАЖНО!!!

Задължение на кандидата е да представи инвестиционния проект в пълния изискуем обем (чертежи, количествено-стойностна сметка, техническа спецификация и др.) и свързаната с него налична документация (съгласувания, одобрения и разрешения и др.).

По отношение на **обучението на персонала**, допустимо е обучение на хората, които са или ще бъдат наети в съответната атракция. Наемането на лицата, преминали обучение, следва да бъде извършено единствено чрез трудови договори съобразно Кодекса на труда.

Кандидатът следва да осигури заетост на лицата, преминали обучение, в подкрепяната атракция за период не по-малък от 12 месеца след приключване на дейностите по проекта. В тази връзка Кандидатът трябва да представи Декларация за намерение (**Приложение В3**), с която се поема ангажимент да се наемат обучените по проекта лица в подкрепяната атракция за период не по-малък от 12 месеца след приключването на проекта.

Обучението следва да е в сферата на професионално направление 812 «Пътувания, туризъм и свободно време», професия 812030 «Екскурзовод» и/или 812040 «Аниматор в туризма» съгласно списъка на професиите за професионално образование и обучение на Националната агенция за професионално образование и обучение.

Обучението следва да се проведе в съответствие със Закона за професионалното образование и обучение и да завърши с издаването на съответния документ, удостоверяващ придобиване на квалификационна степен съгл.чл. 38 на Закона за професионално образование и обучение.

Обучението следва да бъде проведено от лицензирана институция/ организация, вписана в Регистъра на Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО), притежаваща лиценз за горепосочените професии. Обучението може да бъде извършвано и от организациите партньори, при условие, че същите са лицензирани към НАПОО, като това следва да бъде посочено във Формуляра за кандидатстване и отразено в бюджета на проектното предложение.

5.4.7. Допустими разходи: разходи, които се признават при отпускане на безвъзмездна финансова помощ

При предоставяне на безвъзмездната финансова помощ ще бъдат взети под внимание само „допустимите разходи“. Бюджетът представлява, както предварителна оценка на очакваните разходи, така и максимален размер на „допустимите разходи“. Единичните стойности на допустимите разходи трябва да се базират на нормативно определени размери или на реални пазарни цени.

Допустимите разходи не трябва да противоречат на:

- правилата, описани в *Регламент (ЕО) №1080/2006г.* на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и за отмяна на Регламент (ЕО) №1783/1999г., *Регламент (ЕО) №1083/2006г.* на Съвета относно определянето на общи разпоредби за Европейския регионален фонд, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999г.,
- ПМС №62/ 21.03.2007 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, за финансовата рамка 2007-2013 г., и
- ПМС №245/ 09.10.2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по Оперативна програма „Регионално развитие“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие, за финансовата рамка 2007-2013 г.

За да се считат за допустими, разходите трябва:

- 1) да са необходими за изпълнението на проекта, да са заложили в договора по смисъла на чл.3 от ПМС №121/ 31.05.2007 г. и да отговарят на принципите за добро финансово управление – икономичност, ефикасност и ефективност на вложените средства;
- 2) да са действително извършени, като тяхното възникване да бъде отчетено въз основа на първични счетоводни документи или други документи с еквивалентна доказателствена стойност съгласно националното законодателство;
- 3) да са действително платени и отчетени през периода за допустимост на разходите по чл.3 от ПМС №245/ 09.10.2007г.;
- 4) да са отразени в счетоводната и данъчна документация на бенефициента и да могат да бъдат проследени въз основа на ефективно функционираща одитна пътека;
- 5) да могат да се установят и проверят, и да бъдат подкрепени от оригинални разходооправдателни документи;
- 6) да не са финансирани по друг проект, програма или друга финансова схема, финансирана от публични средства на националния или европейския бюджети;
- 7) разходите, свързани с изпълнението на договори за доставка на стоки, предоставяне на услуги и строителство са допустими, ако договорите са сключени

при спазване изискванията на националното законодателство за възлагане на обществени поръчки и разпоредбите на ПМС № 55/ 12.03.2007 г.

Период на допустимост на разходите

Общият период на допустимост на разходите по Оперативната програма се определя съгласно чл.3, ал.1 от ПМС №62/ 21.03.2007 г. и чл. 3 от ПМС №245/09.10.2007 г., а именно **от 01.01.2007 г. до 31.12.2015 г.**

Преки допустими разходи

Преките допустими разходи съгласно ПМС № 245/ 09.10.2007 г. са свързани с изпълнението на дейностите по сключени договори, обобщени в следните основни групи:

- разходи за закупуване на земя, при спазване на условията на чл. 7 от ПМС 245/09.10.07;
- разходи за покупка на застроен недвижим имот, при спазване на условията на чл. 7 от ПМС 245/09.10.07;
- разходи, свързани със заснемания, идейни, технически и работни проекти и с оценка на съответствието на проектите, съгл. чл. 142, ал.4 от Закона за устройство на територията **в размер до 5% от стойността на строително-монтажните работи, финансирани от БФП по проекта;**
- разходи, свързани с набавянето на необходими разрешителни документи, изискващи се от националното законодателство, включително свързаните с тях такси, дължими на съответните компетентни органи;
- разходи, свързани с подготовката на документация за участие в процедура за възлагане на обществени поръчки и за провеждане на процедурите за избор на изпълнители в съответствие с националното законодателство в тази област;
- разходи за подготовка на строителната площадка (разрушаване на съществуващи строежи или на части от тях, разчистване на строителната площадка, вертикална планировка);
- разходи за строителни и монтажни работи за:
  - строителство, разширяване (пристрояване/ дострояване, надстрояване), обновяване, преустройство, реконструкция и всички видове ремонт на сгради – земни работи, укрепителни съоръжения, ремонт и възстановяване на конструкцията, подмяна или ремонт на водопроводни, канализационни, електрически, отоплителни, климатични, пожароизвестителни, телекомуникационни инсталации в сгради, внедряване на инсталации, използващи възобновяеми енергийни източници, изпълнение на мерки за енергийна ефективност, включително и одити за енергопотребление, енергийно обследване и сертифициране на сгради, довършителни работи, създаване на архитектурна среда за хора с увреждания и други специфични в зависимост от предназначението на строежа;
  - реконструкция и рехабилитация на пътища – трасировка, земни работи, полагане на нова пътна настилка, ремонт на пътното тяло, ремонт на съществуваща пътна настилка, изпълнение на укрепителни и отводнителни съоръжения, на пътна сигнализация и маркировка, предпазни огради, осветление и други мерки, свързани с безопасността на пътя;
  - възстановяване, консервация, опазване, реставрация на паметници на културата, природни, културни и исторически забележителности;
  - строителство, реконструкция и рехабилитация на техническа инфраструктура до и в райони на туристически атракции, изпълнение на туристическа маркировка;

- строителство, преустройство, реконструкция, рехабилитация и изграждане на зони за отдих (паркове, зелени площи, детски площадки и др.), пешеходни алеи и тротоари, велосипедни алеи, обществени паркинги, създаване на архитектурна среда за хора с увреждания, поставяне на рекламни, информационни и монументално-декоративни елементи **в района на туристически атракции;**
- разходи за авторски и строителен надзор **в размер до 3% от стойността на строително-монтажните работи, финансирани от БФП по проекта;**
- разходи, свързани с въвеждането на обекта в експлоатация (присъединяване към външната електрическа, водопроводна, канализационна, топлофикационна, телекомуникационна система и газоразпределителна мрежа);
- разходи за закупуване на съоръжения, оборудване, обзавеждане (стопански инвентар) и нематериални активи;
- разходи за маркетингови и рекламни дейности, в т.ч. изработване и разпространение на информационни и рекламни материали, промоционални прояви, организиране на събития в района на туристическите атракции, проучване на посетителите на атракциите и др. – **до 5% от преките допустими разходи по проекта;**
- разходи за услуги, които са пряко свързани с проекта, съфинансиран от Оперативната програма и са необходими за неговата подготовка и изпълнение, като транспорт, наеми, дизайнерски, архитектурни, инженерни, информационно-технологични, консултантски, правни и нотариални, изследвания и експертни проучвания, разходи за предпроектни проучвания, разходи за оценка на въздействието върху околната среда, разпространение на информацията, финансово-счетоводна проверка, застраховки и други услуги – **до 3 % от преките допустими разходи по проекта;**
- разходи за дейности по информиране, публичност и визуална идентификация на проекта, съфинансиран по Оперативната програма - **до 0.5% от преките допустими разходи по проекта;**
- разходи за одит – тези разходи могат да бъдат **до 1% от общите допустими разходи по проекта, но не следва да надвишават сумата от 50 000 лева без ДДС;**
- непредвидени разходи за строителство – **в размер до 10% от стойността на строително-монтажните работи, финансирани от БФП по проекта**
- разходи за закупуване на втора употреба съоръжения и оборудване съгласно чл.8, т.2 (а), (б), (в), (г) от ПМС 245/09.10.07

Допустими разходи за организация и управление:

- разходи за възнаграждения на лица, пряко ангажирани с дейности по управлението и/или изпълнението на проекта, включително дължимите осигурителни вноски,
- разходи за командировки (пътни, дневни и квартирни) на лица, пряко ангажирани с дейности по управлението и/или изпълнението на проекта в страната при положение, че са извършени и отчетени в съответствие с приложимата нормативна уредба в тази област;

Разходите за организация и управление не трябва да надвишават 2% от стойността на преките допустими разходи по проекта.

Ръководителят по проекта и екипът по проекта трябва да отговарят на изискванията на ПМС №194/ 13.08.2007 г. за управление на изпълнението на инфраструктурни проекти, финансирани със средства от Европейския съюз.

ВАЖНО!!!

Кандидатът може да включи в екипа по проекта само физически лица.

Разходите за възнаграждения на физическите лица трябва да бъдат доказани единствено чрез трудови и граждански договори и трябва да се отчитат само и единствено в Раздел 1 „Човешки ресурси” на Бюджета.

При условие, че дейността по управлението на проекта се възлага на външни за бенефициента лица и цената на извършваната услуга попада в стойностните граници, посочени в ЗОП и Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки (НВМОП), за бенефициента ще възникне задължение за спазване съответните разпоредби на ЗОП/НВМОП.

Ако дейностите по управление на даден проект се изпълняват от служители на бенефициента, за него не възниква задължение за провеждане на процедура по ЗОП, тъй като изпълнението се извършва в самата организация.

Специфични допустими разходи

1) Допустими разходи по правилата на Европейския социален фонд.

В съответствие с чл. 34, ал. (1) на Регламент (ЕО) №1083/2006г. на Съвета, чл. 11 на ПМС №62/ 21.03.2007г. и одобрените от Комитета за наблюдение критерии за избор на операции по Оперативна програма „Регионално развитие” 2007-2015г., с оглед на доброто изпълнение на проекта, кандидатът по настоящата схема има право да включи в разходите по проекта и разходи за дейности, попадащи в обхвата на Европейския социален фонд.

Правилата за допустимост на този вид разходи се определят от правилата за допустимост на разходите по ОП „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013г., описани в ПМС № 180/27.07.2007г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд, за финансовата рамка 2007 – 2013г.

Допустими разходи по настоящата схема са (съгл.чл.4 (1) на ПМС № 180/27.07.2007г.):

1. разходи за външни услуги, свързани с предоставянето на обучение;
2. разходи за наем на помещения и съответните режимни за провеждане на обучение;
3. разходи за командировки /дневни, пътни и квартирни/ на обучаваните лица;
4. разходи за закупуване на материали и консумативи, пряко свързани с дейностите по обучение и необходими за тяхната подготовка и осъществяване.

Разходите за обучение, пряко свързано с подкрепяните атракции и съоръжения, следва да са в размер до 5 % от стойността на преките допустими разходи по проекта.

ВАЖНО!!!

Разходи за обучение, които не са пряко свързани с постигане целите на проекта, няма да бъдат финансирани.

2) Невъзстановим данък добавена стойност, съгласно Указание на Министерство на финансите № 91-00-502/27.08.2007г. за третиране на ДДС като допустим разход при изпълнение на проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС (Приложение И от Насоките за кандидатстване).

Бенефициентът определя ДДС като невъзстановим, когато:

1. бенефициентът не е регистриран по ЗДДС;
2. бенефициентът е регистрирано лице по чл. 99 и чл. 100, ал. 2 по ЗДДС;
3. бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС на основание, различно от посоченото в т. 2, и стоките и услугите, финансирани по настоящата схема са предназначени за:
  - извършване на освободени доставки по глава четвърта по ЗДДС, или
  - безвъзмездни доставки, или за дейности, различни от икономическата дейност на лицето.
4. бенефициентът е регистрирано лице по ЗДДС и правото на приспадане на данъчен кредит за получените стоки и услуги, финансирани по настоящата схема, не е на лице на основание чл. 70, ал. 1, т. 4, 5 от ЗДДС.

5.4.8. Недопустими разходи

Недопустими разходи по схемата за безвъзмездна финансова помощ са недопустимите разходи съгласно правилата за Структурни фондове на ЕС: (Регламент (ЕО) №1080/2006г. на Европейския парламент и на Съвета относно Европейския фонд за регионално развитие и за отмяна на Регламент (ЕО) №1783/1999г., Регламент (ЕО) №1083/2006г. на Съвета относно определянето на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1260/1999г., Регламент на ЕК (ЕС) № 1685/2000 г. за приемане на подробни правила за изпълнението на Регламент (ЕС) № 1260/1999 г. на Съвета относно приемливостта на разходи за дейности, съвместно финансирани от Структурните фондове на ЕС, Постановление на Министерски съвет № 62 от 21 март 2007 г., както и Постановление №245/ 09.10.2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по Оперативна програма „Регионално развитие“, съфинансирана от Европейския фонд за регионално развитие, за финансовата рамка 2007-2013г.

Недопустими разходи съгласно разпоредбите на ПМС № 62/21.03.2007г и ПМС 245/09.10.2007г.

1. разходи, за които вече е получавана публична безвъзмездна помощ от националния или европейския бюджети, дори и частично;
2. разходите, определени за недопустими съгласно чл. 4, ал. 13 и чл. 9, ал. 1 на ПМС № 62/21.03.2007г.;
3. разходи за закупуване на втора употреба съоръжения и оборудване, с изключение на случаите, когато целите на проекта не биха били постигнати без закупуването на подобно оборудване и при спазване едновременно на следните условия (чл.8, ал.2 на ПМС 245/09.10.2007г.):
  - продавачът да не ги е закупил с публична безвъзмездна помощ, дори и частично, в периода от последните 7 години преди подаване на проектното предложение;
  - цената им да не надвишава пазарната стойност, установена от независим сертифициран оценител или надлежно оторизиран орган към деня на покупката и да е по-малка от разходите за придобиване на подобни нови активи;
  - да имат технически характеристики, необходими за изпълнение на проекта, да са в съответствие с приложимите норми и стандарти и да са експлоатационно годни. Това съответствие следва да бъде валидно за целия период на изпълнение на проекта и за срок не по-малък от периода, определен в чл.57 от Регламент (ЕО)1083/2006 г.на Съвета;
  - да има одобрение от Управляващия орган за закупуването им;
4. разходи по договори за услуги и доставки, свързани със следните договори с подизпълнители (чл. 8, ал. 3 на ПМС 245/09.10.2007г.):
  - договори с подизпълнители, които увеличават разходите за изпълнение на дейността, без да създават добавена стойност;

- договори с посредници и консултанти, в които плащането е определено като процент от общия разход за дейността, освен ако конкретният бенефициент може да докаже, че плащането се отнася за действително извършената работа или услуга;
- 5. разходи за лихви, разходите за финансови трансакции, комисионните и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, и други чисто финансови разходи;
- 6. други данъци и такси, с изключение на случаите, предвидени в чл. 7, т. 11 на ПМС 245/ 09.10.2007г.;
- 7. разходи за покриване на възможни бъдещи загуби или дългове;
- 8. възстановим данък добавена стойност съгласно чл. 9, ал. 1 на ПМС № 62/ 21.03.2007 г.

Специфични недопустими разходи по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са:

- Разходи за закупуване на съоръжения, оборудване, обзавеждане и нематериални активи, които не са предназначени за целите на проекта;
- Направеният от бенефициента **принос в натура** не представлява действителен разход и **не се счита за допустим**. Този принос няма да бъде зачитан за съфинансиране от страна на бенефициента по настоящата схема.

ВАЖНО!!!

Размерът на безвъзмездната финансова помощ е дължим до размера на сертифицираните допустими разходи. Извършените от бенефициента недопустими разходи не подлежат на възстановяване.

6. НАЧИН НА КАНДИДАТСТВАНЕ И ПРОЦЕДУРА НА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ

6.1. Формуляр за кандидатстване

Конкретният бенефициент по настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ трябва да използва Формуляра за кандидатстване, приложен към настоящите Насоки (**Приложение А**) и съответните приложения, публикувани на интернет адресите www.mrrb.government.bg, www.bgregio.eu и www.eufunds.bg.

Формулярът за кандидатстване трябва да бъде попълнен внимателно и максимално ясно, така че да може да бъде оценен правилно. Кандидатът трябва да опише точно и подробно как смята да изпълни целите на проекта, какви ще бъдат ползите от него и как проектът съответства на целите на настоящата схема.

Кандидатът трябва да попълни и представи Формуляра за кандидатстване в зададения WORD – формат на **български език**.

Няма да се приема Формуляр, попълнен на ръка.

Формулярът за кандидатстване със съответните приложения трябва да бъде подаден в 1 оригинал и 2 копия.

Следните части от проектното предложение трябва да бъдат представени **и на електронен носител (компакт-диск)**:

- Формулярът за кандидатстване (**Приложение А**),
- Бюджетът на проекта – Таблица 1: Общи допустими разходи, Таблица 2: Източници на финансиране, Таблица 3: Опис на дейностите за публичност на проекта, Таблица 4: Опис на дейностите за публичност на атракциите и Таблица 5: Опис на дейностите по обучение (**Приложение Б**),

- Количествено-стойностната сметка (**Приложение Б1**),
- Анализът на цените по ресурси (**Приложение Б2**),
- Техническите спецификации (**Приложение Б3**)
- Финансов анализ.

Представените електронни файлове трябва да съдържат идентично предложение на това, което е представено на хартиен носител. Всеки документ от проектното предложение (**Приложения А, Б, Б1, Б2, Б3 и Финансов анализ**) трябва да бъде представен като отделен и неделим файл (напр. Формулярът за кандидатстване трябва да бъде представен отделно и не трябва да бъде разделян на няколко файла).

Количествено-стойностната сметка следва да бъде представена в общ електронен файл, съгласно Приложение Б1 във формат Excel.

Анализът на цените по ресурси следва да бъде представен в общ файл, съгласно приложение Б2 във формат Excel.

Финансовият анализ следва да бъде представен в общ файл във формат Excel, позволяващ проверка на изчисленията.

За улеснение на обработката на проектните предложения моля представете оригинала и двете копия на предложението, отпечатани на хартия във формат А4, подвързани поотделно в класьори с твърди корици и ясно обозначени като „оригинал” и „копие”. Всеки класьор следва да съдържа опис на приложените документи, включително и на отделните части от техническата документация.

6.2. Списък на документите за кандидатстване при представяне на Формуляра за кандидатстване

Документите трябва да се представят **отпечатани на хартия, на български език, съгласно зададените образци**. Кандидатът по схемата за безвъзмездна финансова помощ следва да представи:

Основни и подкрепящи документи в 1 оригинал и 2 копия:

За улеснение на обработката на проектните предложения, моля представете оригинала и двете копия на документите, подвързани поотделно и ясно обозначени като „оригинал” и „копие”.

- Формуляр за кандидатстване – **Приложение А** към Насоките за кандидатстване; Бюджет на проекта – **Приложение Б** към Насоките за кандидатстване (включва 5 таблици: Таблица 1: Общи допустими разходи, Таблица 2: Източници на финансиране, Таблица 3: Опис на дейностите за публичност на проекта, Таблица 4: Опис на дейностите за публичност на атракциите, и Таблица 5: Опис на дейностите по обучение). **Всички таблици (страници) на бюджета следва да бъдат подписани и подпечатани от кандидата.**
- Подробна Количествено-стойностна сметка, представена по отделните обекти на интервенция (**Приложение Б1**) и в електронен формат (на компактдиск) – подписана и подпечатана от кандидата;

Количествата в количествено-стойностната сметка трябва да съответстват напълно на тези в количествените сметки на проектантите в отделните части на техническия/работния проект.

- Остойностни технически спецификации по образец (**Приложение Б3**) в случай на доставка на оборудване/съоръжения/обзавеждане.
- Финансов анализ, изготвен съгласно Указанията за проекти, генериращи приходи;
- Декларация, че проектът не е финансиран от други източници на ЕС (**Приложение В1**);
- Декларация, че не е необходима ОВОС (**Приложение В2**);
- Декларация за намерение, ако е приложимо (**Приложение В3**);

- Автобиография на ръководителя на проекта (**Приложение Г**);
- Декларация от кандидата, в която се декларира, че:
  - обектът на интервенция по предложения проект е отворен за целогодишен достъп на туристи за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта
  - предназначението на обекта на интервенция, няма да бъде променяно за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта
  - обектът на интервенция няма да бъде отдаван за управление на други физически или юридически лица,
- Документ за собственост, удостоверяващ правата за управление върху обекта на интервенция – *копие, заверено с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*;
- Разрешение за ползване/преминаване, издадено от съответния компетентен орган по местоположение на терена, за периода на изпълнение на проекта и 5 години след неговото приключване (*в случай, че проектът предвижда допълващи инфраструктурни дейности върху терени (земяделски земи, гори), публична собственост, различна от тази на кандидата*) – *копие, заверено с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*;
- Нотариален акт (или друг приложим документ) за собствеността върху имотите частна собственост и нотариално заверено съгласие на собствениците на всички недвижими имоти, с което да се декларира, че са съгласни: 1) да бъдат изградени съоръжения, намиращи се в техните имоти на територията на природната и/или културно-историческата атракция; 2) да разрешат право на ползване/преминаване през имотите си за периода на изпълнение на проекта и 5 години след неговото приключване (*в случай, че проектът предвижда допълващи инфраструктурни дейности върху терени (земяделски земи, гори), частна собственост*);
- Писмо за подкрепа от собственика на обект/терен/инфраструктура по отношение на предвидените интервенции и нотариално заверено копие на сключено споразумение между конкретния бенефициент и собственика (*в случай, че част от инфраструктурата в/до недвижимите културни ценности е държавна собственост в управление на публичен орган, различен от МС*);
- Приложено е решение на Общинския съвет, с което се декларира подкрепа за предвидените интервенции и запазване на предназначението на даден обект/терен/инфраструктура за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта (*в случай, че част от инфраструктурата в/до недвижимите културни ценности е общинска собственост*);
- Регистрация по ЕИК (БУЛСТАТ) - *копие, заверено с печат на кандидата и текст „Вярно с оригинала“*;
- Регистрация по ЗДДС - *копие, заверено с печат на кандидата и текст „Вярно с оригинала“*;
- Счетоводен баланс и отчет за приходите и разходите за последната финансова година, за която счетоводните отчети са приключени/ последния годишен доклад - *копие, заверено с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*;
- Документ, удостоверяващ съгласуване с Националния институт за недвижимо културно наследство и Разрешение от Министерството на културата за интервенция върху културните и исторически ценности по проекта;
- Документ, удостоверяващ, обявяване на обекта за недвижима културна ценност по смисъла на Закона за културното наследство.
- Други приложими разрешителни и съгласувателни документи в съответствие с нормативната база.

ВАЖНО!

Кандидатът следва да попълни в горепосочените декларации единствено своите данни и наименованието на проектното предложение без да изменя съдържанието им. Декларациите следва да бъдат подписани и подпечатани от кандидата.

Изискваните подкрепящи документи трябва да бъдат представени в оригинал или фотокопия с гриф "Вярно с оригинала", заверени с печат на кандидата, освен приложенията, за които по-горе изрично е посочено, че трябва да бъдат нотариално заверени.

Техническа документация, която се представя в 1 екземпляр

Кандидатът задължително представя към формуляра за кандидатстване **техническа документация**, включваща:

- **копие на технически или работен проект**, придружен от подробни количествени сметки на проектантите по видове СМР. Копието на техническата документация следва да бъде *заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*;
- **Анализ на цените по ресурси (Приложение Б2)** – *подписан и подпечатан от кандидата*;
- **Оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите**, изготвена като комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант /независим строителен надзор/ за строежи 1-ва и 2-ра категория или Решение на експертния съвет на одобряващата администрация/ по-желание на възложителя - комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант за строежи 3 - та, 4-та и 5-та категория съгласно чл.142, ал.6 от ЗУТ – *копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*;
- **Разрешение за строеж съгласно чл.148-156 от ЗУТ** – *копие, заверено с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинал“*;
- **Положително решение по ОВОС** (включително и нетехническо резюме на доклада за ОВОС за съответното инвестиционно предложение и информация относно проведените консултации с компетентните органи по околната среда, засегнатата общественост и, ако случаят е такъв, с други държави-членки) **или решение за преценяване необходимостта от ОВОС или положително становище по ЕО или преценка за необходимостта от ЕО** по реда на глава 6 от Закона за опазване на околната среда – *копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*
- **Положително решение по ОС по реда на глава 2-ра от Наредбата по чл.31 а от Закона за биологичното разнообразие**– *копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*.
- **Писмено становище от съответната РИОСВ/МОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по ОВОС** по реда на Закона за опазване на околната среда **и/или съответно на процедура по ОС** по реда на чл.31 от Закона за биологичното разнообразие – *копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*.
- **Писмено съгласие на МОСВ/РИОСВ по чл. 13, ал. 2 от Закона за защитените територии** във връзка със строителството на нови обекти, разширението, преустройството и промяната на предназначението на съществуващи обекти , за които не се изисква оценка на въздействието на околната среда (ако е приложимо) – *копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“*.
- **Съгласувателно становище от РИОСВ по §7 от ПЗР на Закона за защитените територии** относно дейностите, които са планирани за извършване в защитените територии, ако липсва план за управление или те не са предвидени в плановите и проектите по глава четвърта, независимо от разрешенията, които се изискват по

други закони (ако е приложимо) – копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“.

6.3. Как и къде се изпращат проектите предложения

Попълненият формуляр за кандидатстване със съответните приложения трябва да бъде подаден в запечатан плик с препоръчана поща, по куриер или да бъде доставен на ръка на следния адрес:

гр. София, п.к. 1202, ул. “Св. Св. Кирил и Методий” № 17 – 19,
Министерство на регионалното развитие и благоустройството,
Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие”,
Отдел „Изпълнение на програмните приоритети”.

При получаване на попълнения формуляр за кандидатстване със съответните приложения към него на конкретния бенефициент се издава разписка с подпис и дата.

На плика, съдържащ формуляра за кандидатстване, трябва да бъде написано следното:

ПРОЕКТНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ – ДА НЕ СЕ ОТВАРЯ	
Бюджетна линия:	BG161PO001/3.1-04/2011
Име на Приоритетна ос:	3. „Устойчиво развитие на туризма”
Име на Операция:	3.1. „Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура”
Име на схемата:	„Реставрация и консервация на дворец “Евксиноград” и прилежащия му парк”
Наименование на проектното предложение:	.....
Пълното име на конкретния бенефициент:	.....
БУЛСТАТ на конкретния бенефициент:	.....
Пълният адрес за кореспонденция на конкретния бенефициент:	.....

6.4. Краен срок за получаване на проектни предложения

Крайният срок за подаване на проектното предложение на конкретния бенефициент по настоящата схема е **01 юни 2011 г. в 16:00 ч. местно време.**

6.5. Допълнителна информация

Въпроси във връзка с попълването на формулярите за кандидатстване и изискванията по настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна помощ могат да се задават на:

Електронен адрес: oprdr@mrrb.government.bg,

Факс: 987 74 50 или

Адрес за кореспонденция: гр.София пощ. код 1202,
ул. “Св. Св. Кирил и Методий” № 17–19,

Министерство на регионалното развитие и благоустройството,
Главна дирекция „Програмиране на регионалното развитие”,
Отдел „Изпълнение на програмните приоритети”

Конкретният бенефициент може да иска разяснения във връзка с процедурата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ до 21 дни преди крайния срок за подаване на проектно предложение. Управляващият орган отговаря на поставените въпроси в срок до 5 работни дни от получаването им, но **не по-късно от 11 дни преди крайния срок за подаване на проектно предложение**.

В изпълнение на разпоредбите на чл. 16, ал. 3 от ПМС 121/ 31.05.2007 г. Управляващият орган няма да дава предварителни становища относно съответствие на дейности с условията за кандидатстване.

ВАЖНО!

ПУБЛИКУВАНИТЕ ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ, ИЗПРАТЕНИ НА ЕЛЕКТРОННИЯ АДРЕС НА ОПРР, ПРЕДСТАВЛЯВАТ ОФИЦИАЛНО СТАНОВИЩЕ НА УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН И ТРЯБВА ДА БЪДАТ ВЗИМАНИ ПОД ВНИМАНИЕ ОТ КОНКРЕТНИЯ БЕНЕФИЦИЕНТ ПРИ ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКУМЕНТАЦИЯТА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ.

ВЪПРОСИТЕ И ОТГОВОРИТЕ СЕ ПРЕДОСТАВЯТ И НА ОЦЕНИТЕЛНАТА КОМИСИЯ И СЕ ВЗЕМАТ ПРЕДВИД ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ОЦЕНКАТА НА ПРОЕКТНИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ.

6.6. Оценка на проектното предложение

Проектното предложение се оценява в съответствие с критериите, описани в настоящите Изисквания за кандидатстване.

Проектното предложение се оценява в съответствие с критериите, описани в настоящите Изисквания за кандидатстване.

В случай на установени неточности и непълноти при оценката на проектното предложение, то може да бъде връщано на бенефициента по реда на чл. 34, ал. 5 от ПМС № 121/2007. В процеса на оценката, от бенефициента може да се изискват допълнителни документи и разяснения, както и да се изисква изменение на някои аспекти от представеното проектно предложение.

В хода на оценката, при необходимост може да бъде изискана допълнителна информация от компетентни органи във връзка с оценката на проектното предложение или отделни негови аспекти. Кореспонденцията в тази връзка се изпраща за информация и до бенефициента.

Ако кандидатът не представи изисканата информация в указания срок или в процеса на разяснения и корекции пропуските не могат да бъдат отстранени, проектното предложение може да бъде отхвърлено.

По преценка на оценяващия екип може да бъде организирана консултативна среща за разясняване на възникнали въпроси. В случай, че бенефициентът откаже да въведе поисканите промени и/или в представените документи не е отразил правилно коментарите, проектното предложение може да бъде отхвърлено. Ще бъде проверявано дали параметрите на инвестиционния проект съответстват на първоначално представените параметри. При съществено разминаване в информацията, представена в предварителните консултации и в подаденото проектно предложение, проектът може да бъде отхвърлен.

Оценката се документира чрез попълването на оценителна таблица, включваща следните критерии:

№	Критерий	Да	Не	Н/П
1.	Използван е зададеният Формуляр за кандидатстване и съответните Приложения, публикувани за целите на настоящата схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.			
2.	Попълнени са всички раздели на Формуляра за кандидатстване			

	заедно с контролния лист към него. Декларацията по т. 12 от Формуляра за кандидатстване е подписана, подпечатана и приложена.			
3.	Текстът на предложението е напечатан на български език			
4.	Предложението включва 1 оригинален екземпляр и 2 копия.			
5.	Приложена е електронна версия на предложението (компактдиск).			
6.	Бюджетът и източниците на финансиране са представени съгласно изисквания формат (Приложение Б) и са посочени в лева. Всички таблици (страници) на бюджета са подписани и подпечатани от кандидата.			
7.	Приложена е КСС съгласно приложение Б1.			
8.	Приложени са Технически спецификации, ако е приложимо (Приложение Б3)			
9.	Приложен е финансов анализ, изготвен съгласно Указанията за проекти, генериращи приходи			
10.	Приложена е Декларация, че проектът не е финансиран от други източници на ЕС. (Приложение В1)			
11.	Приложена е Декларация, че не е необходима ОВОС. (Приложение В2).			
12.	Приложена е декларация за намерение (приложение В3).			
13.	Приложена е автобиография на ръководителя на проекта в съответствие с ПМС №194. (Приложение Г).			
14.	Приложена е регистрация по ЕИК (БУЛСТАТ) на кандидата - <i>копие, заверено с печат на кандидата/партньора и текст "Вярно с оригинала"</i>			
15.	Приложена е регистрация по ЗДДС на кандидата- <i>копие, заверено с печат на кандидата/партньора и текст "Вярно с оригинала"</i> ;			
16.	Приложен е счетоводен баланс и отчет за приходите и разходите за последната финансова година, за която счетоводните отчети са приключени/ последния годишен доклад - <i>копие, заверено с подпис, печат на кандидата/партньора/ите и текст „Вярно с оригинала“</i>			
17.	Приложен е документ, удостоверяващ, обявяване на обекта за недвижима културна ценност по смисъла на Закона за културното наследство			
18.	Приложен е документ за собственост, удостоверяващ правата за управление върху обекта на интервенция – <i>копие, заверено с подпис, печат на кандидата/партньора/ите и текст „Вярно с оригинала“</i>			
19.	Приложена в декларация от кандидата, в която се декларира, че: - обектът на интервенция по предложения проект е отворен за целогодишен достъп на туристи за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта - предназначението на обекта на интервенция, няма да бъде променяно за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта - обектът на интервенция няма да бъде отдаван за стопанисване на други физически или юридически лица			
20.	Приложено е разрешение за ползване/преминаване, издадено от съответния компетентен орган по местоположение на терена, за периода на изпълнение на проекта и 5 години след неговото			

	приключване (в случай, че проектът предвижда допълващи инфраструктурни дейности върху терени (земяделски земи, гори), публична собственост, различна от тази на кандидата)			
21.	Приложен е нотариален акт (или друг приложим документ) за собствеността върху имотите частна собственост и нотариално заверено съгласие на собствениците на всички недвижими имоти, с което да се декларира, че са съгласни: 1) да бъдат изградени съоръжения, намиращи се в техните имоти на територията на културно-историческата атракция; 2) да разрешат право на ползване/преминаване през имотите си за периода на изпълнение на проекта и 5 години след неговото приключване (в случай, че проектът предвижда допълващи инфраструктурни дейности върху терени (земяделски земи, гори), частна собственост)			
22.	Приложено е писмо за подкрепа от собственика на обект/терен/инфраструктура по отношение на предвидените интервенции и нотариално заверено копие на сключено споразумение между конкретния бенефициент и собственика (в случай, че част от инфраструктурата в/до недвижими културни ценности е държавна собственост в управление на публичен орган, различен от МС)			
23.	Приложено е решение на Общинския съвет, с което се декларира подкрепа за предвидените интервенции и запазване на предназначението на даден обект/терен/инфраструктура за период не по-малък от 5 години след приключване на дейностите по проекта (в случай, че част от инфраструктурата в/до недвижими културни ценности е общинска собственост)			
24.	Техническата документация отговаря по обем и съдържание на изискванията на ЗУТ, Наредба № 4 за обхвата и съдържанието на инвестиционните проекти, Наредба № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания, и всички други нормативни и поднормативни документи с отношение към проектното предложение, придружена от подробни количествени сметки на проектантите по видове СМР. Копието на техническата документация е <i>заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i>			
25.	Приложен е документ, удостоверяващ съгласуване с Националния институт за недвижимо културно наследство и Разрешение от Министерството на културата за интервенция върху културните и исторически ценности по проекта;			
26.	Приложен е анализ по ресурси на единичните цени, включени в КСС, съгласно Приложение Б2, <i>подписан и подпечатан от кандидата</i>			
27.	Приложено е разрешение за строеж по реда на чл.148-156 от ЗУТ – <i>копие, заверено с подпис, печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинал“</i>			
28.	Приложени са доклад за оценка на съответствието на инвестиционния проект със съществените изисквания към строежите изготвен като комплексен доклад от лицензирана фирма-консултант /независим строителен надзор/ за строежи 1-ва, 2-ра категория или Решение на експертния съвет на одобряващата администрация, съгласно чл.142, ал.6 от ЗУТ, в случаите на строежи 3 -та, 4-та и 5-та категория - <i>копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i>			
29.	Приложено е положително решение по ОВОС или решение за преценяване необходимостта от ОВОС или положително становище			

	по ЕО или преценка за необходимостта от ЕО по реда на глава 6 от ЗООС – <i>копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i>			
30.	Приложено е положително решение по ОС по реда на глава 2-ра от Наредбата по чл.31 а от ЗБР– <i>копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i> .			
31.	Приложено е писмено становище от съответната РИОСВ/МОСВ, че инвестиционното предложение не е предмет на процедура по ОВОС по реда на ЗООС и/или съответно на процедура по ОС по реда на чл. 31 от ЗБР– <i>копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i>			
32.	Приложено е писмено съгласие на МОСВ/РИОСВ по чл.13, ал.2 от Закона за защитените територии във връзка със строителството на нови обекти, разширението, преустройството и промяната на предназначението на съществуващи обекти , за които не се изисква оценка на въздействието на околната среда (ако е приложимо) – <i>копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i>			
33.	Приложено е съгласувателно становище от РИОСВ по §7 от ПЗР на Закона за защитените територии относно дейностите, които са планирани за извършване в защитените територии, ако липсва план за управление или те не са предвидени в плановете и проектите по глава четвърта, независимо от разрешенията, които се изискват по други закони (ако е приложимо) – <i>копие, заверено с подпис и печат на кандидата и гриф „Вярно с оригинала“</i> .			
34.	Проектното предложение съответства на критериите за допустимост на кандидата по схемата.			
35.	Проектното предложение съответства на посочения териториален обхват на схемата.			
36.	Проектното предложение съответства на критериите за максимална продължителност на проекта.			
37.	Проектното предложение съответства на допустимите дейности по схемата.			
38.	Проектното предложение включва комбинация от поне два вида дейности от изброените в Изискванията за кандидатстване, допълващи се и логично групирани с цел развитие на комплексен туристически продукт.			
39.	Проектното предложение съответства на максималния размер на безвъзмездната финансова помощ по проекта.			
40.	Съфинансирането от ОПРР е в рамките на максималния допустим праг			
41.	Проектното предложение предвижда мерки, свързани с публичността и разпространението на информация, съгласно Изискванията за кандидатстване			
42.	Проектното предложение съответства на хоризонталните политики на Европейския съюз (равенство на половете, социално включване, устойчиво развитие и опазване на околната среда)			
43.	Целта на проектното предложение е ясно и точно формулирана и съответства на целта на операция 3.1 "Подобряване на туристическите атракции и свързаната с тях инфраструктура" и на настоящата схема за безвъзмездна финансова помощ.			
44.	Проектното предложение съответства на стратегическите документи в сектора на туризма; като ясно е посочено, разяснено и обосновано съответствието с целите, приоритетите и мерките на дадения			

	документ (Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България за периода 2009 – 2013 г., Концепцията за развитието на българската култура и Стратегическия план за развитие на културния туризъм в България, 2009 г.)			
45.	Проектното предложение демонстрира ясно и задълбочено познаване на нуждите и проблемите в сектора.			
46.	Нуждите и проблемите са добре обосновани, използвани са достатъчно данни от регионални и местни източници или документи, както и официални статистически данни и информация, проучвания от кандидата.			
47.	Проектното предложение адресира нуждите на целевите групи и целевата територия.			
48.	Целевите групи са ясно представени и количествено определени.			
49.	Дейностите са описани ясно и достатъчно подробно и конкретно, те са подходящи, необходими и достатъчни за постигане на очакваните продукти и резултати на проекта.			
50.	Времевият график представя подробна информация и срокове за изпълнението на всички дейности.			
51.	Предложените методи са подходящо избрани, добре структурирани и описани с оглед предложените дейности, резултатите от проекта и екипа за реализация на проекта			
52.	Времевият обхват на отделните дейности в плана за действие е реалистичен; разпределението на дейности във времето е балансирано и позволява безпроблемно управление и изпълнение			
53.	Представена е точна и изчерпателна информация за планираните процедури за избор на изпълнители от страна на конкретния бенефициент (по ЗОП и НВМОП)			
54.	Резултатите и продуктите са ясно дефинирани; те се създават от предвидените дейности и са необходими и достатъчни за постигане на целите (ползите за целевите групи), измерими са и са представени в количествена форма.			
55.	Индикаторите и източниците на информация са ясни, конкретни и изчерпателни.			
56.	Устойчивостта на резултатите от проекта е ясно обоснована.			
57.	Проектът предвижда ясна институционална организация за управление; длъжностите на членовете на екипа са подробно описани.			
58.	Предвидени са ефективни механизми за мониторинг и контрол на изпълнителите на възложените дейности;			
59.	Предвидена е възможност за осъществяване на самооценка и периодично отчитане на напредъка по изпълнението на проектните дейности;			
60.	Конкретният бенефициент е избрал оптималния път (разходи - резултати - ефект) към решаване на проблема и представяне на търсените ползи. Предвидените разходи са напълно съпоставими с очакваните резултати и ефект.			
61.	Бюджетът е ясен, детайлен и не съдържа аритметични грешки; връзката между разходи и дейности е видима.			
62.	Заложените средства са добре разпределени за разходване във времето.			

В резултат от оценката на проектното предложение Управляващият орган си запазва правото да отстрани заложените от конкретния бенефициент разходи по препоръка на оценителната комисия в случаите, когато те са недопустими или необосновани. Управляващият орган си запазва правото да намали проектобюджета по препоръка на оценителната комисия, в случаите, в които разходи са недопустими или не отговарят на пазарната им стойност, като се съблюдава изискването за процентно съотношение между отделните разходи.

ВАЖНО!

СЛЕД ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ОЦЕНКА ОЦЕНИТЕЛНАТА КОМИСИЯ ЩЕ УВЕДОМИ КОНКРЕТНИЯ БЕНЕФИЦИЕНТ КАТО ПУБЛИКУВА НА ИНТЕРНЕТ-СТРАНИЦАТА НА ОПРР – WWW.BGREGIO.EU РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОЦЕНКАТА НА ТОЗИ ЕТАП, В СЪОТВЕТСТВИЕ С ЧЛ. 24 НА ПМС №121/ 31.05.2007 Г.

КОНКРЕТНИЯТ БЕНЕФИЦИЕНТ МОЖЕ ДА ПОДАДЕ ПИСМЕНИ ВЪЗРАЖЕНИЯ СРЕЩУ ОТХВЪРЛЯНЕТО НА ПРОЕКТНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ ПРЕД ОЦЕНИТЕЛНАТА КОМИСИЯ ЧРЕЗ РЪКОВОДИТЕЛЯ НА УО НА ОПРР В СРОК ДО 5 РАБОТНИ ДНИ ОТ ДАТАТА НА ПУБЛИКУВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА.

5.7. Процедури по сключване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

5.7.1. Уведомяване относно решението на Договарящия орган

Конкретният бенефициент ще бъде уведомен писмено относно решението на Договарящия орган във връзка с неговото проектно предложение.

Решение за отхвърляне на проектното предложение или за неотпускане на безвъзмездна финансова помощ ще се взема на следните основания:

- предложението е непълно или не отговаря в други отношения на поставените условия;
  - В случай че конкретният бенефициент не представи изисквана от оценителната комисия информация в указания срок или в процеса на разяснения и корекции пропуските не могат да бъдат отстранени.
  - В случай, че конкретният бенефициент откаже да въведе поисканите промени и/или в представените документи не е отразил правилно коментарите.
- Конкретният бенефициент не отговаря на условията за допустимост.

5.7.2. Сключване на договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

След решението на Договарящия орган за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ кандидатът ще бъде поканен да сключи договор за изпълнението на проекта, в който са описани правата и задълженията, които възникват за бенефициента (вж. Приложение Е).

5.8. Общи правила при изпълнението на проекти по договори за безвъзмездна финансова помощ

5.8.1. Специални условия, приложими при изпълнението на проекта

Всички допустими разходи (надлежно доказани със съответната фактура или друг допустим счетоводен документ) могат да бъдат представени за плащане само веднъж – т.е. разходите, за които е поискана безвъзмездна финансова помощ, не могат да бъдат предоставяни за плащане към други източници.

Бенефициентът е задължен да докладва и отчита изпълнението на проекта в съответните отчетни форми/формати и документи, приложени към настоящата схема и договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Бенефициентът е задължен да осигури директен достъп на представители на Договарящия орган и/или други одитиращи институции, да извършат проверка на място на резултатите от изпълнението на проекта.

Бенефициентът трябва да води точна и редовна документация и счетоводна отчетност, отразяваща изпълнението на проекта, използвайки подходяща и адекватна електронна система. Бенефициентът се задължава да открие и поддържа отделна банкова сметка или отделна партида към наличната му банкова сметка само за нуждите на проекта като гарантира, че генерираните лихви по нея могат да бъдат проследими и доказани, както и, че информацията по банковата сметка ще позволи лесното идентифициране и проследяване на разходите до и в счетоводните му системи.

В съответствие с Указания на Министъра на финансите (№91-00-502/27.08.2007 г.) относно третиране на данък върху добавена стойност като допустим разход при изпълнение на проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, издадени на основание §6 от Преходните и заключителни разпоредби на ПМС №62/21.03.2007 г. за приемане на национални правила за допустимост на разходите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, Бенефициентите са отговорни за администриране на процеса на определяне на данък върху добавената стойност като допустим разход. ПМС №62/21.03.2007 г. въвежда понятието „възстановим данък добавена стойност“ и го определя като недопустим разход за съфинансиране от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС. Бенефициентът ще следва Указанията на Министъра на Финансите (**Приложение И към настоящите Изисквания за кандидатстване**) за определянето на ДДС като възстановим и като невъзстановим (допустим разход), за оформянето на Искането за плащане, за документалната отчетност, както и всички други свои задължения по Указанията във връзка с получаване на средства от Договарящия орган.

Дълготрайните материални и нематериални активи, придобити от бенефициента изцяло или частично с предоставената безвъзмездна помощ, не могат да бъдат прехвърляни на трети страни по време на изпълнението на проекта и в определен период след неговото завършване, съгласно т.7.2 от Общите условия към договора за безвъзмездна помощ (**Приложение Е2**). В случай на нарушение на тези условия, средствата, получени като безвъзмездна финансова помощ, се възстановяват в пълния им размер от бенефициента.

5.8.2 Окончателен размер на безвъзмездната финансова помощ

Максималният размер на безвъзмездната финансова помощ по проекта ще бъде фиксиран в договора. Сумата ще се основава на бюджета, който е предварителна оценка на размера на допустимите разходи, необходими за изпълнението на проекта. Така, тази сума става окончателна едва след приключване на дейностите по проекта и одобряването на окончателните финансови отчети.

5.8.3. Невъзможност да се изпълнят целите на проекта

Ако бенефициентът не може да изпълни дейностите, заложи в договора, Договарящият орган има правото да спре плащанията цялостно или частично, в зависимост от невъзможността за изпълнение на задълженията от страна на бенефициента.

5.8.4. Промени в договора и бюджета

Изменение на договора за безвъзмездна финансова помощ се извършва чрез сключване на анекс (допълнително споразумение) към договора по взаимно съгласие на страните. Анексът към договора не може да нарушава конкурентните условия, съществуващи към момента на сключване на договора, и равното третиране на бенефициентите.

Процедура по сключване на анекс към подписан договор за предоставяне на безвъзмездна

финансова помощ по ОПРР се провежда в следните случаи:

- Промяна на срока за изпълнение на договора за безвъзмездна финансова помощ;
- Промяна в правно-организационната форма на бенефициента;
- Промяна в договорените дейности по проекта, която води до въвеждане на новидейности/нови бюджетни пера. Освен в случаите на непреодолима сила, въвеждането на нови дейности е недопустимо за финансиране по безвъзмездна финансова помощ следва да се отрази като собствен принос на бенефициента по бюджета на проекта;
- Намаляване размера на предоставената безвъзмездна финансова помощ по договора в резултат на констатирано от страна на ДО двойно финансиране на дейности на интервенция или част от дейности по проекта;
- Намаляване размера на безвъзмездната финансова помощ по договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с повече от 15 %, но не по-малко от 500 000 лв. в резултат на проведени от бенефициенти процедури за възлагане на обществени поръчки. В този случай допълнителното споразумение следва да се сключи задължително преди подаване на искане за авансово плащане.

В останалите случаи Управляващият орган провежда кореспонденция с бенефициента, събира необходимите доказателства и одобрява или отхвърля писмено исканата промяна.

Недопустими са промени в бюджета на договора, водещи до увеличаване на първоначално договорения размер на безвъзмездната финансова помощ по договора и /или водещи до превишаване на средствата по бюджетни пера, за които има нормативно определен размер.

5.8.5. Плащания

Плащанията от Договарящия орган към бенефициента ще се извършват във формата на авансово, междинно/ междинни и окончателно плащания.

Авансовото плащане е до 35% от стойността на безвъзмездната финансова помощ за инфраструктурни проекти.

Авансовото плащане се извършва след представяне на искане за плащане по образец (**Приложение Е1-II**) с включени приложения към него на следните документи:.

- Копие на подписания от двете страни договор /Бенефициент и Договарящ орган/;
- Копие от подписани договори на бенефициента в качеството му на възложител за инфраструктурен проект по дейности за строителство с включена клауза за авансово плащане;
- копие от Удостоверение за регистрация по чл.104 от ЗДДС, заверено „вярно с оригинала“ (ако е приложимо).
- Декларация от страна на БЕНЕФИЦИЕНТА за наличие/липса на нередност (**ПРИЛОЖЕНИЕ Ж-0**)

Междинно/междинни и окончателно плащания се извършват на базата на действително извършени разходи и след представяне на междинен/междинни и окончателен финансов отчет.

5.8.6. Наблюдение на изпълнението на проекта и постигане на заложените резултати

Съгласно правилата на Регламент (ЕО) № 1083/2006 г. (чл. 60(b)) и № 1828/2006 г. (чл. 13(2)), Договарящият орган или упълномощените от него лица трябва да извършват проверки за удостоверяване на административните, финансовите, техническите и физическите аспекти на проектите. Проверките могат да бъдат както административни – проверка на документи, предоставени за възстановяване на разходи, така и проверки на място за изпълнение на дейностите, заложиени по проектите.

Договарящият орган ще следи за изпълнението на договора, постигането на заложените индикатори и резултати, както и спазването на декларираните обстоятелства относно непромяна предназначението на обекта на интервенция, генериране на приходи и др., което ще се извършва чрез проверки на място, включително до 5 години след приключване на договора. В случай на неизпълнение Договарящият орган може да изиска възстановяване на вече платени от ДО към бенефициента средства.

5.8.7. Отчитане на проекта

Бенефициентът трябва да води точна и редовна документация и счетоводни отчети, отразяващи изпълнението на проекта, използвайки подходяща система за документация и счетоводно отчитане.

Бенефициентът е задължен да пази цялата документация по проекта за срок от три години след приключване на Оперативната програма в съответствие с чл. 89 (3) от Регламент на Съвета № 1083/ 2006 г.

След приключване на дейностите по проекта, бенефициентът е задължен да изготви и представи на съответния Регионален отдел **окончателен доклад, попълнен по образец на Договарящия орган**, относно изпълнението и постигнатите резултати. В доклада се посочва постигането на резултатите и целите на съответния проект чрез предварително зададените индикатори, както и се отчита реалното изпълнение на заложените стойности на индикаторите. Докладът трябва да описва и основните проблеми, възникнали по време на изпълнението на съответния проект, как тези проблеми са били решени, както и какви са били причините те да не бъдат преодолени. В случай, че не са постигнати резултатите от проекта или предварително зададените стойности на индикаторите, трябва да бъде представено подробно обяснение за причините.

Бенефициентът трябва да води прецизни и редовни доклади и прозрачни сметки за изпълнението на проекта.

Към окончателния финансов отчет конкретният бенефициент трябва да приложи документи, удостоверяващи прехвърлянето на закупеното по съответния проект оборудване/ съоръжения и тяхното заприходяване в съответната институция, обект на интервенция, за което е била предназначена доставката.

5.8.8 Публичност

Проектът трябва да предвижда мерки за публичност и информираност за популяризиране на получената финансова подкрепа от Оперативна програма „Регионално развитие“ чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) в съответствие с правилата на ЕС за комуникация и визуализация, предвидени в чл.8 от Регламент 1828/2006г. на Комисията и приложение 1 към него, както и с Насоките за осъществяване на мерките за информация и публичност от бенефициентите, изготвени от Управляващия орган на ОПРР (**Приложение 3**).

7. СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА

Документи попълване	ЗА	ПРИЛОЖЕНИЕ А : Формуляр за кандидатстване, съдържащ Контролен лист 1 – оценка на проектното предложение.
		ПРИЛОЖЕНИЕ Б: Формуляр на бюджет на проекта (Таблица 1 - Общи допустими разходи, Таблица 2 - Източници на финансиране, Таблица 3 – Опис на дейностите за публичност на проекта, Таблица 4 – Опис на дейностите за публичност на атракциите и Таблица 5 – Опис на дейностите по обучение).
		ПРИЛОЖЕНИЕ Б1: Количествено-стойностна сметка.
		ПРИЛОЖЕНИЕ Б2: Анализ на цените в КСС по ресурси
		ПРИЛОЖЕНИЕ Б3: Остойностени технически спецификации
Документи информация	ЗА	ПРИЛОЖЕНИЕ В1: Декларация, че проектът не е финансиран от други източници;
		ПРИЛОЖЕНИЕ В2: Декларация, че не е необходима ОВОС;
		ПРИЛОЖЕНИЕ В3: Декларация за намерие;
		ПРИЛОЖЕНИЕ В4: Декларация за липса на двойно финансиране (<i>представя се при подписване на договор</i>);
		ПРИЛОЖЕНИЕ Г: Формуляр на автобиография на ръководителя на проекта;
		ПРИЛОЖЕНИЕ Е1: Проект на стандартен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ;
		Приложение Е1-II: Образец на Искане за плащане;
		Приложение Е1-III: Финансова идентификация;
		Приложение Е1-IV: Образец на Междинен/Окончателен доклад (технически);
		Приложение Е1-V: Образец на доклад за одит;
		Приложение Е1-VI: Образец на Междинен и окончателен финансов отчет;
		Приложение Е1-VII: Декларация за собствен принос;
		Приложение Е2: Общи условия към финансираните договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПРР
		Приложение Ж: Декларация за нередности;
		Приложение Ж-0: Декларация за наличие/липса на установени нередности;
		Приложение Ж-1: Уведомително писмо за осчетоводени нередности;
		Приложение Ж-2: Уведомително писмо за осчетоводени върнати суми по нередности;
		ПРИЛОЖЕНИЕ Ж-3: Декларация за липса на установени нередности
		Приложение XVII: Указания за съхранение на документите по Оперативна програма "Регионално развитие" 2007-2013 г.;
		ПРИЛОЖЕНИЕ 3: Насоки за осъществяване на мерките по информация и публичност от бенефициентите по ОПРР.

	<p>ПРИЛОЖЕНИЕ И:</p> <p>Указания на Министерство на финансите № 91-00-502/27.08.2007 г. за третиране на ДДС като допустим разход при изпълнение на проекти по Оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДНФ № 04/26.07.2010 г. относно условията и реда за изплащане на безвъзмездна финансова помощ със средства на Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз и кореспондиращото национално съфинансиране</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДНФ № 05/21.10.2010 г. относно сертифициране на разходите по Оперативни програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на Европейския съюз</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДНФ № 08/29.12.2010 г. относно възстановяване на недължимо платени и надплатени суми, както и на неправомерно получени или неправомерно усвоени средства по проекти, финансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз във връзка с регистрирани от Управляващия орган нередности</p> <p>Указания на Министерство на финансите ДДС № 07/04.04.2008 г. относно редът и начинът за предоставяне на общини на средствата на Националния фонд от структурните фондове на Европейския съюз и от Кохезионния фонд, на средствата на Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“ и тяхното отчитане</p> <p>ПРИЛОЖЕНИЕ И-1: Декларация за съгласие за предоставяне на информация във връзка с ДДС от компетентните органи по приходите;</p> <p>ПРИЛОЖЕНИЕ И-2: Информация за размера на невъзстановимия данък върху добавена стойност, който се включва като допустим разход по проекта;</p>
	<p>ПРИЛОЖЕНИЕ Й: Указания за проекти, генериращи приходи</p> <p>Приложение Й-1: Методика за проверка и корекция на цени в СМР в индикативната ККС на проектните предложения за инфраструктурни проекти по ОПРР</p>
	<p>ПРИЛОЖЕНИЕ К: Указания за попълване на формуляра за кандидатстване.</p>
	<p>Приложение Л: Общи насоки за избягване на конфликт на интереси по смисъла на чл.52 от Регламент (ЕО) 1605/ 2002 и за спазване принципа на непристрастност и независимост при управление на оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС</p>